

Svět

Ludwig Wittgenstein začíná svůj *Tractatus logico-philosophicus* několika tvrzeními (či „tezemi“) o „světě“. Je to zvláštní začátek, a divný je také způsob, jak o světě mluví. Nemám však nyní v úmyslu vyhledávat v tom nedostatky a vážné chyby. Spíš mi jde o to, jak by se to dalo provést jinak. Odmítneme-li objektivace nejen jako počátek „světa“, ale i jako počátek našeho (nebo číhokoli jiného) pojetí světa resp. porozumění světu (tam, kde ještě o pojetí nelze mluvit), je zřejmé, že od samého počátku je na nás (ale ve skutečnosti na každém „subjektu“ v nejširším smyslu), abychom nějak reagovali na to, co je kolem nás, jakmile to začínáme registrovat jako „něco“, tj. jakmile nám to „dává smysl“, takže to můžeme uložit do své „zkušenosti“. Svět je tedy pro nás především a v naprosto první fázi světem našich prvních zkušeností; není to tedy svět „objektivní“, který bychom mohli nějak hypostazovat a hypoteticky předpokládat. Je to svět námi postupně „osvojovaný“, svět, v kterém se – podle okolností – cítíme někdy více, někdy méně „doma“, kterému přivýkáme, ale který zároveň mám tendenci si přizpůsobovat, upravovat jej, a to nejen prakticky, ale také ve svém pochopení. Teprve v momentě, kdy jsme schopni o své „adaptaci“ ke světu i o „přizpůsobení“ svého „obrazu“ světa zapochybovat a podrobit je kritickému přezkoušení, v němž předpokládáme, že je skutečný svět něčím, v čem se musíme stále lépe a za pomoci nových přístupů do hloubky i do detailů vždy přesněji a náročněji orientovat, jsme schopni tu a tam vykročit za hranice svých přizpůsobení a svých adaptací a zaměřit se na „svět sám“. Wittgenstein to odmítá, a poněkud nelegitimně prohlašuje, že svět je „vše, co je zkrátka tak“, aby to ihned dovyložil, že je určen „fakty“ – a míní tím (aspoň doufám) to, co je výsledkem našeho „dělání“ (*facere, factum est*), tj. co je námi (ať už individuálně nebo kolektivně) „uděláno“. Tady je strašně důležité pochopit, jak nezbytná je cesta tzv. objektivace, kdy se vskutku pokoušíme poznat věci, jak jsou. A zároveň je neméně zapotřebí pochopit, že to nemůžeme úspěšně dělat jinak, než za pomoci „dělání“, tj. praxe. Proto nikdy nemůžeme svět redukovat na to „všechno, co tak zkrátka jest“, ale vždycky musíme pomatovat na to, že my (a to nejsme jen my sami osobně, ale my lidé vůbec, a také my živé organismy vůbec, a my subjekty vůbec – bez tohoto domýšlení se dopouštíme omylů) k tomu světu náležíme, že tedy vlastně – vposledu ! – nic není „prostě jen tak“, nýbrž že všechno je tak, protože to na sebe takto „reaguje“ (nebo nereaguje), takže to zásadně může být i jinak, byť jen v malých dávkách a zprvu jen v detailech.

(Písek, 081205-2.)